

T . Y . B . A .
EDUCATION
Indian Education System,
Structure and Problem
(Paper – IV)
{17th Oct 2016}

Q.P. Code : **69696**

(3 Hours)

[Total Marks : 100

1. (a) Explain how the Indian Education Commission of 1882, influenced the development of Indian Education system **8**
- OR**
- Elaborate the recommendations of the National Policy on Education, 1986.
- OR**
- (b) Explain why the Wood's Despatch of 1854 is considered as an important landmark in the development of Indian education **9**
- OR**
- Describe the role of the University Education Commission, 1948, in the development of education in post-independence India
2. (a) Describe the current trends and problems experienced during admissions to pre-primary schools in India. **8**
- OR**
- Trace the historical development of pre-primary education in India
- (b) Enumerate the problems encountered in execution of Compulsory Pnmary Education **9**
- OR**
- Describe the problems faced by Single Teacher Schools in rural India
3. (a) Suggest ways to overcome and prevent wastage and stagnation in education **8**
- OR**
- Explain the need and impertance of vocational education at secondary education level
- (b) Describe the trends and problems involved in implementation of technical education in India **9**
- OR**
- Explain the aims of secondary education according to the Mudaliar Commission

[TURN OVER

Q.P. Code : 69696

2

4. (a) Explain the significance of Adult Education in India. 8
- OR**
- What is Non-Formal education? Explain its need and importance in India.
- (b) 'Many youth today, prefer Distance Mode of education' Justify. 9
- OR**
- Describe the role of IGNOU in the field of Distance Education 16
5. Write short notes on **any four** of the following:
- (a) Objectives of the Swadeshi Education movement
 - (b) Any two recommendations of Kothari Commission
 - (c) Types of pre-primary schools in India
 - (d) District Primary Education Programme (DPEP)
 - (e) Differences between Formal and Non-Formal Education
 - (f) Any two problems of secondary education in India
6. Write a detailed report of the practical/project work done by you in this paper. 16
-

[TURN OVER

Q.P. Code : 69696

3

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

एकूण गुण : १००

१. (अ) भारतीय शिक्षणव्यवस्थेच्या विकासावर १८८२ च्या भारतीय शिक्षण आयोगाचा कशाप्रकारे परिणाम झाला ते स्पष्ट करा. ८
- किंवा
- १९८६ च्या शैक्षणिक धोरणाने केलेल्या शिफारशी विस्तारपूर्वक लिहा.
- (ब) भारतीय शिक्षणाच्या विकासात १८५४ चा वूडचा खलिता ही एक महत्त्वाची कलाटणी का समजली जाते हे स्पष्ट करा. ९
- किंवा
- स्वातंत्र्योत्तर भारतातील शिक्षणाच्या विकासात १९४८ च्या विद्यापीठ शिक्षण आयोगाच्या भूमिकेचे वर्णन करा.
२. (अ) भारतातील प्राथमिक शाळांना प्रवेशाच्या वेळी अनुभवास येणाऱ्या समस्या आणि प्रचलित प्रथांचे वर्णन करा. ८
- किंवा
- भारतातील पूर्व प्राथमिक शिक्षणाच्या विकासाचा ऐतिहासिक आढावा घ्या.
- (ब) सक्तीच्या प्राथमिक शिक्षणाच्या अंमलबजावणीत सामना करावा लागणाऱ्या समस्यांची गणना करा. ९
- किंवा
- ग्रामीण भारतातील एकशिक्षकी शाळांना येणाऱ्या समस्यांचे वर्णन करा.
३. (अ) शिक्षणातील गळती आणि स्थगन रोखण्यासाठी आणि त्यावर मात करण्यासाठी मार्ग सूचवा. ८
- किंवा
- माध्यमिक शिक्षणस्तरावरील व्यावसायिक शिक्षणाची गरज आणि महत्त्व स्पष्ट करा.

[TURN OVER

(ब) भारतातील तांत्रिक शिक्षणातील प्रवाह सांगून त्याच्या अंमलबजावणीतील समस्यांचे वर्णन करा. ९

किंवा

मुदलियार आयोगानुसार माध्यमिक शिक्षणाची ध्येये स्पष्ट करा.

४. (अ) भारतातील प्रौढ शिक्षणाचे महत्त्व स्पष्ट करा. ८

किंवा

न-औपचारिक शिक्षण म्हणजे काय ? त्याची भारतातील गरज आणि महत्त्व स्पष्ट करा.

(ब) 'आजचे बरेच युवक दूरस्थ शिक्षणाला प्राधान्य देतात'. समर्थन करा. ९

किंवा

दूरस्थ शिक्षणक्षेत्रातील इग्नू भूमिकेचे वर्णन करा.

५. खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर थोडक्यात टिपा लिहा. १६

(अ) स्वदेशी शिक्षण चळवळीची उद्दिष्टे

(ब) कोठारी आयोगाच्या कोणत्याही दोन शिफारशी

(क) भारतातील पूर्व-प्राथमिक शाळांचे प्रकार

(ड) जिल्हा प्राथमिक शिक्षण कार्यक्रम (डीपीइपी)

(ई) औपचारिक आणि न-औपचारिक शिक्षणातील फरक

(फ) भारतातील माध्यमिक शिक्षणाच्या कोणत्याही दोन समस्या

६. ह्या पेपरसाठी तुम्ही केलेल्या प्रात्यक्षिक/प्रकल्प कार्याचा सविस्तर अहवाल लिहा. १६

T . Y . B . A .
EDUCATION
Communication Mode in Education
(Paper – V)
{ 18th Oct 2016 }

QP Code : 69804

(3 Hours)

[Total Marks : 100

1. A) Explain the need for Educational Technology in the 21st century India
OR 8
How can Educational Technology enhance a teacher's teaching? Explain
B) What is meant by 'Communication'? Illustrate the process of Communication
OR 9
Describe the factors that promote effective communication.
2. A) 'Computer Assisted Instruction has wide applicability in education' Explain
OR 8
Describe CMI and its educational implications.
B) 'Every teacher should know Transactional Analysis' Justify
OR 9
Explain the concept of Transactional Analysis in detail
3. A) Explain the importance of Illustrations in clarifying concepts.
OR 8
Illustrate the characteristics of good questioning
B) 'Many teachers/students still prefer print material while teaching/learning'.
Comment.
OR 9
Discuss the importance of use of mass media in Distance Learning
4. A) Discuss importance of Models and Charts in teaching-learning process
OR 8
Explain the use of instructional materials for effective learning.
B) Explain Brainstorming in details
OR 9
Describe the procedure of Workshop Technique. State its advantages
5. Write short notes on **any four** of the following :- 16
a) Concept of Educational Technology.
b) Types of Communication
c) Importance of Self study
d) Limitations of Audio-Visual Aids
e) Advantages of Narration
f) Significance of Simulation
6. Write a detailed report of the practical/project work done by you in this paper 16

[TURN OVER]

(मराठी भाषांतर)

१. अ) 21 व्या शतकातील भारताला शैक्षणिक तंत्रज्ञानाची गरज स्पष्ट करा. 8
 किंवा
 शैक्षणिक तंत्रज्ञान शिक्षकाचे अध्यापन कशाप्रकारे उंचावू शकते? स्पष्ट करा.
 ब) संप्रेषण म्हणजे काय? संप्रेषणप्रक्रिया सोदाहरण स्पष्ट करा. 9
 किंवा
 प्रभावी संप्रेषण संवर्धित करणाऱ्या घटकांचे वर्णन करा.
 २. अ) शिक्षणामध्ये संगणक सहाय्य अनुदेशनाला खूप उपयोगिता आहे. स्पष्ट करा. 8
 किंवा
 संगणक व्यवस्थापकीय अनुदेशन आणि त्यांच्या शैक्षणिक फखितार्थांचे वर्णन करा.
 ब) प्रत्येक शिक्षकाला व्यवहार विश्लेषणाचे ज्ञान असले पाहिजे. समर्थन करा. 9
 किंवा
 व्यवहार विश्लेषणाची संकल्पना विस्तारपूर्वक स्पष्ट करा.
 ३. अ) संकल्पना सुस्पष्ट करण्यासाठी दाखल्यांचे महत्त्व स्पष्ट करा. 8
 किंवा
 चांगल्या प्रश्नकौशल्याची वैशिष्ट्ये सोदाहरण स्पष्ट करा.
 ब) बरचसे शिक्षक / विद्यार्थी अजूनही अध्ययन / अध्यापन करताना मुद्रित साहित्याला प्राधान्य देतात. टिप्पणी करा. 9
 किंवा
 दूरस्थ अध्ययनात समूह संपर्क माध्यमांच्या वापराच्या महत्त्वाची चर्चा करा.
 ४. अ) अध्ययन-अध्यापन प्रक्रियेत प्रतिकृती आणि तक्त्यांच्या महत्त्वाची चर्चा करा. 8
 किंवा
 प्रभावशाही अध्यापनासाठी अनुदेशन साहित्याचा उपयोग स्पष्ट करा.
 ब) बुद्धिमंथन सविस्तर स्पष्ट करा. 9
 किंवा
 कृतिसत्र तंत्राच्या कार्यपद्धतीचे वर्णन करा. त्याचे फायदे सांगा.
 ५. खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर थोडक्यात टिपा लिहा :- 16
 अ) शैक्षणिक तंत्रज्ञानाची संकल्पना
 ब) संप्रेषणांचे प्रकार
 क) स्व-अभ्यासाचे महत्त्व
 ड) दृक्-श्राव्य साधनांच्या मर्यादा
 इ) कथनाचे फायदे
 फ) अभिरूपतेचे महत्त्व
 ६. ह्या पेपरसाठी तुम्ही केलेल्या प्रात्यक्षिक / प्रकल्प कार्याचा सविस्तर अहवाल लिहा. 16

T . Y . B . A .
EDUCATION
Educational Evaluation
(Paper – VI)
{ 19th Oct 2016 }

QP Code : **69951**

(3 Hours)

[Total Marks : 100

1. (a) Explain the term Measurement. Discuss its functions. 7
OR
Explain the relationship between Measurement and Evaluation.
- (b) Explain the meaning, nature and purpose of Evaluation. 8
OR
How does formative and summative evaluation complement each other?
2. (a) Explain the levels of objectives of affective domain. 7
OR
Explain the levels of objectives of psychomotor domain.
- (b) Explain the criteria for writing the statements of specification. 8
OR
Explain the criteria for writing the statements of objectives.
3. (a) Explain the essential characteristics of good measuring instrument. 7
(any two)
OR
Distinguish between reliability and validity of a test.
- (b) “The limitation of objective type tests can be overcome by use of essay type tests”. Explain. 8
OR
Discuss the merits and limitations of practical tests?
4. (a) What is meant by Norm Referenced Test. Discuss its characteristics. 7
OR
Distinguish between Norm Referenced Test and Criterion Referenced Tests.
- (b) Discuss the problems related to external examination. 8
OR
What is meant by Internal Assessment? Illustrate the areas of Internal Assessment?

[TURN OVER

5. (a) Explain the uses and limitations of Histogram. 5
(b) Study the table given below and answer the questions :-

Class Intervals	No. of Students
10-14	05
15-19	06
20-24	09
25-29	18
30-34	11
35-39	05
40-44	06

- (i) How many students are there in all? 1
(ii) What is the midpoint of the class interval 30-34? 1
(iii) What is the lower limit of the class interval 20-24? 1
(iv) What is the midpoint of the class interval having frequency 9? 1
(c) Find mean, median and standard deviation of the above distribution. 11
6. Write short notes on any **four** :- 20
- (a) Characteristics of check list
 - (b) Concept of assessment
 - (c) Relation between aims and objectives
 - (d) Limitations of oral tests
 - (e) Types of learning expences
 - (f) Merits of open book examination

[TURN OVER

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

[एकूण गुण : १००]

१. (अ) मापन ही संज्ञा स्पष्ट करा. तिच्या कार्याची चर्चा करा. ७
किंवा
मापन आणि मूल्यमापनातील परस्परसंबंध स्पष्ट करा.
- (ब) मूल्यमापनाचा अर्थ, स्वरूप आणि हेतू स्पष्ट करा. ८
किंवा
निर्माणात्मक आणि समापनात्मक मूल्यमापन कशाप्रकारे परस्परपूरक आहेत?
२. (अ) भावात्मक क्षेत्राच्या उद्दिष्ट्यांचे स्तर स्पष्ट करा. ७
किंवा
क्रियात्मक क्षेत्राच्या उद्दिष्ट्यांचे स्तर स्पष्ट करा.
- (ब) विधानाची स्पष्टीकरणे लिहिण्याचे निकष स्पष्ट करा. ८
किंवा
उद्दिष्ट्यांची विधाने लिहिण्याचे निकष स्पष्ट करा.
३. (अ) चांगल्या मापन साधनाची आवश्यक वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. (कोणतेही दोन) ७
किंवा
कसोटीची विश्वसनीयता आणि वैधतेतील फरक स्पष्ट करा.
- (ब) “वस्तुनिष्ठ प्रकारच्या कसोटीच्या मर्यादांवर निबंधवजा प्रकारच्या कसोट्यांच्या वापराने मात करता येऊ शकते.” स्पष्ट करा. ८
किंवा
प्रात्यक्षिक परीक्षेचे गुण आणि मर्यादांची चर्चा करा.
४. (अ) प्रमाण संदर्भिय कसोटी म्हणजे काय? तिच्या वैशिष्ट्यांची चर्चा करा. ७
किंवा
प्रमाण संदर्भिय कसोटी आणि निकष संदर्भिय कसोटीतील फरक स्पष्ट करा.
- (ब) बाह्य परीक्षांशी निगडित समस्यांची चर्चा करा. ८
किंवा
अंतर्गत मूल्यनिर्धारण म्हणजे काय? अंतर्गत मूल्यनिर्धारणाची क्षेत्रे सोदाहरण स्पष्ट करा.

[TURN OVER]

५. (अ) स्तंभालेखाचे गुण आणि मर्यादा स्पष्ट करा.

५

(ब) खाली दिलेल्या तक्त्याचा अभ्यास करून प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

वर्गांतर	विद्यार्थी संख्या
१०-१४	०५
१५-१९	०६
२०-२४	०९
२५-२९	१८
३०-३४	११
३५-३९	०५
४०-४४	०६

(१) एकूण विद्यार्थी संख्या किती आहे?

१

(२) वर्गांतर ३०-३५ चा मध्यबिंदू कोणता?

१

(३) वर्गांतर २०-२४ ची निम्नमर्यादा कोणती?

१

(४) वितरण ९ असलेल्या वर्गांतराचा मध्यबिंदू कोणता?

१

(क) वरील वितरणाचे मध्यमान, मध्यांक आणि प्रमाण विचलन काढा.

११

६. खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर थोडक्यात टिपा लिहा :-

२०

(अ) पडताळासूचीची वैशिष्ट्ये

(ब) मूल्यनिर्धारणाची संकल्पना

(क) ध्येये आणि उद्दिष्ट्यांतील परस्परसंबंध

(ड) मौखिक चाचण्यांच्या मर्यादा

(इ) अध्ययन अनुभवाचे प्रकार

(फ) खुले-पुस्तक परीक्षेचे गुण

T . Y . B . A .
EDUCATION
Indian Education System,
Structure and Problem
(Paper – IV) {25th Oct 2016}

QP Code : 69697

(3 Hours)

[Total Marks : 100

1. (a) Describe contribution of Swadeshi movement to development of education in India 8

OR

'Wood's Despatch impacted Indian education significantly'. Comment

- (b) Comment on the recommendations of the University Education Commission 9

OR

Explain the changes brought about in the educational scenario in India by the National Policy on Education

2. (a) 'Pre-primary education has to overcome several hurdles to be effective'. Explain with respect to the problems of pre-primary education in India. 8

OR

Suggest reforms to improve admission process at pre-primary education level in India.

- (b) Describe the barriers in the effective implementation of Compulsory Primary Education in India 9

OR

Explain the evaluation process in primary education in India. Suggest measures to improve this system

3. (a) Explain the concept of 'Drop Out'. Suggest ways to check drop-out rate in secondary education 8

OR

Describe the historical development of vocational education in India

- (b) Describe the contributions of various education commissions in post independence India in the development of secondary education. 9

OR

Explain the current trends and problems in Technical education in India

[TURN OVER

4. (a) Discuss the current trends in Non-Formal Education in India 8

OR

'Formal, Informal and Non-Formal education have to jointly work to fulfil the aspirations of a developing India'. Comment.

- (b) 'Open and Distance Learning have contributed significantly to attaining India's educational targets'. Justify. 9

OR

'IGNOU and YCMOU have played significant roles in making education available to the Indian masses' - Comment

5. Write short note on (Any **four**) :-- 16

- (a) Objectives of Adult education in India
- (b) Types of pre-primary schools
- (c) Concept of Public Schools
- (d) Sarva Shiksha Abhiyan
- (e) Contribution of East India Company towards Indian education
- (f) Student-services in Open Universities

6. Write a detailed report of the practical / project work done by you in this paper. 16

[TURN OVER

3
(मराठी रूपांतर)

QP Code : 69697

(३ तास)

एकूण गुण : १००

१. (अ) भारतातील शिक्षणाच्या विकासात स्वदेशी चळवळीच्या योगदानाचे वर्णन करा. ८
किंवा
'वूडच्या खलित्याच्या भारतीय शिक्षणावर महत्वपूर्ण प्रभाव पडला' टिप्पणी करा.
- (ब) विद्यापीठ शिक्षण आयोगाच्या शिफारशींवर टिप्पणी करा. ९
किंवा
राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणाने भारतातील शैक्षणिक परिस्थितीत घडवून आणलेले बदल स्पष्ट करा.
२. (अ) 'पूर्व प्राथमिक शिक्षणाला प्रभावी होण्यासाठी अनेक अडथळ्यांवर मात करावी लागेल'. ८
भारतातील पूर्व प्राथमिक शिक्षणास येणाऱ्या समस्यांच्या संदर्भात स्पष्ट करा.
किंवा
भारतामधील पूर्व प्राथमिक स्तरावरील प्रवेशप्रक्रिया सुधारण्यासाठी उपाय सूचवा.
- (ब) सक्तीच्या प्राथमिक शिक्षणाच्या प्रभावशाही अंमलबजावणीतील अडथळ्यांचे वर्णन करा. ९
किंवा
भारतातील प्राथमिक शिक्षणातील मूल्यमापन प्रक्रिया स्पष्ट करा. ही व्यवस्था सुधारण्यासाठी उपाय सूचवा.
३. (अ) गळतीची संकल्पना स्पष्ट करा. माध्यमिक शिक्षणातील गळतीचा दर कमी करण्यासाठी ८
मार्ग सूचवा.
किंवा
भारतातील व्यावसायिक शिक्षणाच्या विकासाचा ऐतिहासिक आढावा घ्या.
- (ब) स्वातंत्र्योत्तर भारतातील माध्यमिक शिक्षणाच्या विकासात विविध शैक्षणिक आयोगांच्या ९
योगदानाचे वर्णन करा.

किंवा

[TURN OVER

भारतातील तांत्रिक शिक्षणातील सद्यप्रवाह आणि समस्या स्पष्ट करा.

४. (अ) भारतातील न-औपचारिक शिक्षणातील सद्यप्रवाहांची चर्चा करा.

किंवा

‘विकसनशील भारताच्या आकांक्षापूर्तीसाठी औपचारिक, अनौपचारिक आणि न-औपचारिक शिक्षणाला एकत्र कार्यशिल व्हावे लागेल’. टिप्पणी करा.

(ब) ‘भारताचे शैक्षणिक लक्ष्य साध्य करण्यासाठी मूक्त आणि दुरस्थ अध्ययनाचे महत्वपूर्ण योगदान आहे’. समर्थन करा

किंवा

‘भारतीय जनसामान्यांना शिक्षण उपलब्ध करून देण्यात इग्न आणि वायसीएमओयू ने महत्वपूर्ण भूमिका बजावली आहे’ टिप्पणी करा.

५. खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर थोडक्यात लिहा.

- (अ) भारतातील प्रौढ शिक्षणाची उद्दिष्ट्ये
- (ब) पूर्व प्राथमिक शाळांचे प्रकार
- (क) पब्लिक स्कूलसची संकल्पना
- (ड) सर्व शिक्षण अभियान
- (इ) भारतीय शिक्षणात ईस्ट इंडिया कंपनीचे योगदान
- (फ) मूक्त विद्यापीठांतील विद्यार्थी सेवा

६. ह्या पेपरसाठी तुम्ही केलेल्या प्रात्यक्षिक/प्रकल्प कार्याचा सविस्तर अहवाल लिहा.

T . Y . B . A .
EDUCATION
Communication Mode in Education
(Paper – V)
{ 26th Oct 2016 }

QP Code : 69803

(3 Hours)

[Total Marks : 100

1. A) 'Educational Technology has revolutionized educational practices' Justify.
OR 8
Explain the concept and scope of Educational Technology.
- B) Elaborate on the barriers to effective communication
OR 9
Describe the process of communication. Enlist the factors for effective communication.
2. A) 'Computers should enhance and enrich teaching and learning' - Comment
OR 8
Describe the contribution of online resources to effective teaching and learning
- B) Bring out the importance of the knowledge of Transactional Analysis for a teacher
OR 9
Explain the Ego States and types of transactions in Transactional Analysis.
3. A) 'Questioning can be used to obtain active student participation' Comment.
OR 8
Explain how Illustrations can make teaching learning more concrete and meaningful
- B) 'Many teachers and students tend to over depend on print material for teaching and learning' Explain your point of view regarding the same
OR 9
Explain the different modes of learning adopted by Distance Learners. Explain the use of internet and online learning in making learning more effective.
4. A) Discuss importance of Demonstration Method in teaching-learning process. State its merits and limitations
OR 8
Explain the use of instructional material on the basis of sound psychological principles.
- B) Explain principles of Programmed Learning in detail
OR 9

- Explain how Seminars and Workshops can be used for effective group learning Instruction
5. Write short notes on any four of the following :- 16
- Difference between Software and Hardware in Technology.
 - Verbal Communication
 - Advantages of Non-projected aids
 - Explanation - Concept and Process
 - Importance of Educational Television
 - Any four principles of Communication
6. Write a detailed report of the practical/project work done by you in this paper. 16

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

[एकूण गुण : १००]

१. (अ) 'शैक्षणिक तंत्रज्ञानाने शैक्षणिक प्रथांमध्ये क्रांती घडवली आहे'. समर्थन करा. 8
किंवा
शैक्षणिक तंत्रज्ञानाची संकल्पना आणि व्याप्ती स्पष्ट करा.
- (ब) प्रभावी संप्रेषणातील अडथळे विस्तारपूर्वक नमूद करा. 9
किंवा
संप्रेषणप्रक्रियेचे वर्णन करा. प्रभावी संप्रेषणासाठी घटकांची यादी करा.
२. (अ) 'संगणकांनी अध्ययन-अध्यापन प्रक्रिया उंचावली आणि समृद्ध केली पाहिजे.' टिपणी करा. 8
किंवा
प्रभावी अध्ययन अध्यापनासाठी ऑनलाईन स्रोतांचे स्रोतांच्या योगदानाचे वर्णन करा.
- (ब) शिक्षकांसाठी व्यवहार - विश्लेषणाच्या ज्ञानाचे महत्त्व सांगा. 9
किंवा
व्यवहार विश्लेषणाचे प्रकार आणि इगो स्टेट्स स्पष्ट करा.
३. (अ) 'विद्यार्थ्यांचा क्रियाशील सहभाग मिळवण्यासाठी प्रश्नतंत्राचा उपयोग होऊ शकतो.' टिपणी करा. 8
किंवा
अध्ययन-अध्यापन प्रक्रिया अधिकाधिक मूर्त आणि अर्थपूर्ण करण्यासाठी उदाहरणांचा उपयोग कशाप्रकारे होऊ शकतो ते स्पष्ट करा. [TURN OVER]

- (ब) अधिकाधिक शिक्षक आणि विद्यार्थी अध्ययन अध्यापनासाठी मुद्रित माध्यमांवर जास्त अवलंबून असतात. याबाबत तुमचे मत स्पष्ट करा. 9
 किंवा
 दूरस्थ अध्यययर्थ्यांनी स्वीकारलेले अध्ययनांचे विविध मार्ग स्पष्ट करा. प्रभावी अध्ययनासाठी इंटरनेट आणि ऑनलाईन अध्ययनाचे उपयोग स्पष्ट करा.
४. (अ) अध्ययन-अध्यापन प्रक्रियेत दिग्दर्शनाच्या महत्वाची चर्चा करा. तिचे गुण आणि मर्यादा लिहा. 8
 किंवा
 सकस मानसशास्त्रीय तत्वांच्या आधारे अनुदेशन साहित्याचे उपयोग स्पष्ट करा.
- (ब) क्रमान्वित अध्ययनाची तत्वे सविस्तर स्पष्ट करा. 9
 किंवा
 प्रभावी गट अध्ययन अनुदेशनासाठी परिसंवाद आणि कृतिसत्रांचा उपयोग कशाप्रकारे करता येईल ते स्पष्ट करा.
५. खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर थोडक्यात टिपा लिहा. 16
 (अ) सॉफ्टवेअर आणि हार्डवेअर तंत्रज्ञानातील फरक
 (ब) मौखिक संप्रेषण
 (क) अ-प्रक्षेपित साधनांचे फायदे
 (ड) स्पर्धीकरण - संकल्पना आणि प्रक्रिया
 (इ) शैक्षणिक दूरदर्शनचे महत्व
 (फ) संप्रेषणाची कोणतीही चार तत्वे
६. ह्या पेपरसाठी तुम्ही केलेल्या प्रात्यक्षिक / प्रकल्पकार्याचा सविस्तर अहवाल लिहा. 16

T .Y .B .A.
EDUCATION
Educational Evaluation
(Paper – VI)
{ 27th Oct 2016 }

QP Code : 69950

(3 Hours)

[Total Marks : 100

1. (a) Explain the concept of Educational Evaluation. 7
OR
Explain the interdependence of Measurement and Evaluation.
- (b) Explain the meaning, nature and purpose of measurement. 8
OR
“The modern concept of evaluation comprises of formative as well as summative evaluation.” Justify.
2. (a) Explain the levels of objectives of cognitive domain. 7
OR
With suitable examples explain the relationship between aims and objectives.
- (b) Illustrate the criteria for writing the statements of objectives. 8
OR
Explain the relationship between objectives, learning experiences and evaluation.
3. (a) What is meant by validity of a test? Explain the factors affecting validity of a test. 7
OR
Compare reliability and validity of a test.
- (b) Explain with suitable examples, how a rating scale and a checklist can be used for effective observation of students. 8
OR
Discuss the merits and limitations of oral tests.
4. (a) What is meant by Criterion Referenced Tests. Discuss its characteristics. 7
OR
Compare Norm Referenced Test and Criterion Referenced Test.

KQ-Con. 3488-16.

[TURN OVER

- (b) How does internal assessment help in all round development of pupils? 8

OR

“External Examination and Internal Assessment are necessary for complete evaluation”. Comment.

5. (a) Explain the uses and limitation of frequency polygon. 5
 (b) Study the following distribution and answer the questions given :-

Class Intervals	No. of Students
55-59	05
50-54	05
45-49	08
40-44	10
35-39	11
30-34	09
25-29	08
20-24	04

- (i) How many students are there in all? 1
 (ii) What is the midpoint of the class interval 50-54? 1
 (iii) What is the upper limit of the class 25-29? 1
 (iv) What is the midpoint of the class interval having frequency 9? 1
 (c) Find mean, median and standard deviation of the above distribution. 11

6. Write short notes on any **four** :- 20
 (a) Types of learning experiences
 (b) Merits of Practical Test
 (c) Significance of internal assessment
 (d) Any two characteristics of a good measuring instrument.
 (e) The need for formative evaluation
 (f) The levels of objectives of affective domain

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

[एकूण गुण : १००]

१. (अ) शैक्षणिक मूल्यमापनाची संकल्पना स्पष्ट करा. ७
किंवा
मापन आणि मूल्यमानातील परस्परावलंबित्व स्पष्ट करा.
- (ब) मापनाचा अर्थ, स्वरूप आणि हेतू स्पष्ट करा. ८
किंवा
“मूल्यमापनाच्या आधुनिक संकल्पनेत निर्माणात्मक आणि समापनात्मक मूल्यमापनाचा समावेश असतो.” समर्थन करा.
२. (अ) बोधात्मक क्षेत्राच्या उद्दिष्ट्यांचे स्तर स्पष्ट करा. ७
किंवा
ध्येये आणि उद्दिष्ट्यांतील परस्परसंबंध योग्य उदाहरणांसह स्पष्ट करा.
- (ब) उद्दिष्ट्यांची विधाने लिहिण्याचे निकष सोदाहरण स्पष्ट करा. ८
किंवा
उद्दिष्टे, अध्ययन अनुभव आणि मूल्यमापनाचा परस्परसंबंध स्पष्ट करा.
३. (अ) कसोटीची वैधता म्हणजे काय? कसोटीच्या वैधतेवर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा. ७
किंवा
कसोटीची विश्वसनीयता आणि वैधतेची तुलना करा.
- (ब) विद्यार्थ्यांच्या निरीक्षणासाठी पदनिश्चयनश्रेणी आणि पडताळासूची कशाप्रकारे वापरता येईल हे सुयोग्य उदाहरणांसह स्पष्ट करा. ८
किंवा
मौखिक चाचणीचा गुण आणि मर्यादांची चर्चा करा.
४. (अ) निकष संदर्भिय कसोटी म्हणजे काय? तिच्या वैशिष्ट्यांची चर्चा करा. ७
किंवा
मानक संदर्भिय कसोटी आणि निकष संदर्भिय कसोटीची तुलना करा.

(ब) अंतर्गत मूल्यनिर्धारण विद्यार्थ्यांच्या सर्वांगीण विकासास कशाप्रकारे मदत करते? ८

किंवा

“संपूर्ण मूल्यमापनासाठी बाह्य परीक्षा आणि अंतर्गत मूल्यनिर्धारण आवश्यक आहेत.”
टिप्पणी करा.

५. (अ) वारंवारिता बहुभुजालेखाचे उपयोग आणि मर्यादा स्पष्ट करा. ५

(ब) खालील वितरणचा अभ्यास करून विचारलेल्या प्रश्नांची उत्तरे लिहा :-

वर्गांतर	वारंवारिता
५५-५९	०५
५०-५४	०५
४५-४९	०८
४०-४४	१०
३५-३९	११
३०-३४	०९
२५-२९	०८
२०-२४	०४

(१) एकूण विद्यार्थी संख्या किती आहे? १

(२) वर्गांतर ५०-५४ चा मध्यबिंदू कोणता? १

(३) वर्गांतर २५-२९ उच्चतम मर्यादा कोणती? १

(४) वारंवारिता ९ असलेल्या वर्गांतराचा मध्यबिंदू कोणता? १

(क) वरील वितरणाचा मध्यांक, मध्यमान आणि प्रमाण विचलन काढा. ११

६. खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर थोडक्यात टिपा लिहा :- २०

(अ) अध्ययन अनुभवांचे प्रकार

(ब) प्रात्यक्षिक परीक्षेचे गुण

(क) अंतर्गत मूल्यनिर्धारणाचे महत्त्व

(ड) चांगल्या मापन साधनाची कोणतीही दोन वैशिष्ट्ये

(इ) निर्माणात्मक मूल्यमापनाची आवश्यकता

(फ) भावात्मक क्षेत्राच्या उद्दिष्ट्यांचे स्तर